

जाहिरातीचे दर.
सालील पत्र्यावर चौकशी करावी.
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी रु. ४.
(टपाल हंशिल माफ)
किरकोळ अंकास एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २६ मे, १९३७

अंक २१

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकांना आपला पैसा किफायतशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँकेने तारीख १२ मार्च १९३७ रोजी साजरा केलेल्या आपल्या रौप्यमहोरसवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु. ८ आण्यांच्या दराने विक्रीस काढले आहेत.

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु.च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत. वरील रकम शेतकऱ्यांची हलाखीची स्थिती दूर करण्यासाठी कर्जाऊ दिली जाणार आहे.

हे रोखे विकत घेण्यांत बिलकूल सट्टेबाजी नाही. | विशेष माहिती समक्ष भेटीत अथवा पत्रद्वारे.

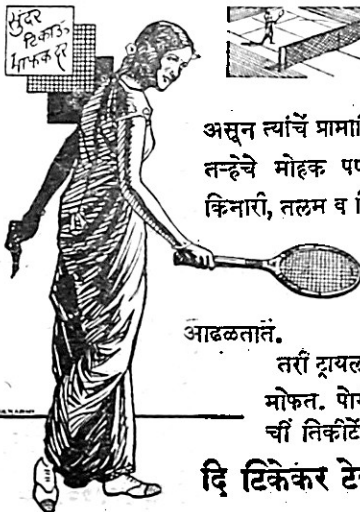
नागपूर शहर,
ता. १ मार्च १९३७

मॅनेजर, दि सी. पी. अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.
जी. ए. भोंसले, वी. कॉम,

जुन्या घरांची दुरुस्ती काळजीपूर्वक करून दिली जाते.
भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार
चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

घरपोंच जोडी रुपये ८ आणे ८ ची ती हीच
टिकेकरी नवीन फॅशनचीं पातळें

आज हजारों कुटुंबें टिकेकरी फॅशन बल पातळें वापरत असून त्यांचें प्रामाणिक मत एकच, कीं नाना तऱ्हेचे मोहक पण पक्के रंग, चित्ताकर्षक किनारी, तलम व टिकाळ पोत, भरपूर लांब-रुंद हे सर्व गुण याच मालांत एके टिकेकाणी आढळतात.

तरां ट्रायल ऑर्डर जरूर यावी. नमुने मोफत. पोस्टेजकरितां दीड आण्यांची लिफाटें पाठवा.

दि टिकेकर टेक्सटाईल मि. लि.

पोस्ट
दि टिकेकर टेक्सटाईल मिल लि., टिकेकरवाडी, सोलापूर

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेलें भांडवल	८२,०००
रिझर्व्ह फंड	२,७९४
इतर फंड	८९०
मुदतबंद ठेवी	१,६४,२४१
सेव्हिंग बँक ठेवी	६,४७०
मॅबरांकडून येणें असलेलें कर्ज	२,६८,९३०
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यांत गुंतविलेली एकूण रकम	४१,५०८

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवींची रकम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात. आतांपर्यंत डिव्हिडंड पांच टक्क्यांहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मॅबरांना त्यांच्या घरांचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज.

विविध माहिती

लढनच्या बंदरातून होणारा व्यापार

लढनमधील बंदरांत दरसाल ३० हजार आणबोटी उतरतात गेल्या वर्षी ह्या बंदरांत येणाऱ्या व बंदरातून जाणाऱ्या बोटांतून ६३ कोटि टन मालाची ने आण ह्याळी बंदरातून आयात व निर्गत होणाऱ्या मालाची किंमत ६०० कोटि रुपये भरली.

सरकारी प्रचाराकरिता फिल्मसचा उपयोग

ग्रेट ब्रिटनमधील पोस्ट खात्याने आपल्या प्रचाराकरिता ४० चित्रपट तयार केले आहेत. शेतकी खाते, कामगार खाते, सशोधन खाते, इत्यादींनीहि आपल्या कार्यासंबंधी चित्रपट तयार करवले आहेत.

लढनमधील चेंबसची देवघेव

फेब्रुवारी १९३७ मध्ये लढनमधील बँकर्स क्लिअरिंग हौसमध्ये झालेल्या चेंबसच्या देवघेवची सरासरी २०० कोटि पौंड इतकी पडली. मुंबई शहरातील क्लिअरिंग हौसमध्ये दर आठवड्यास सरासरीने २० कोटि रुपयांची देवघेव होते

एक मिनीट म्हणजे किती वेळ ?

इंग्लंडमधील एका आगगाडीच्या अपघातासंबंधातील चौकशीचे वेळी एक साक्षीदार म्हणाला 'गाडी मिनीटभर थांबली होती.' घड्याळाप्रमाणे पहाता त्याचे मिनीट म्हणजे ४६ सेकंदच भरले. वेळाकडे लक्ष न देणाराचें एक मिनीट आणि वेळाच्या ओघाविषयी जाणीव असणाराचें एक मिनीट हीं सारखीच आहेत काय ? कामांत असणाराचें मिनीट व आराम घुर्चविर विसावा घेणाराचें मिनीट ह्यात फरक नाही काय ? घड्याळातील काट्यांच्या हालचालीवर ही कालगणना अवलंबून आहे, कां एका मिनिटात घडून येणाऱ्या गोष्टींवरून त्याची मर्यादा ठरवावयाची ? इत्यादि प्रश्न मानसशास्त्रज्ञांच्या येथे उपस्थित होतात

ग्रेट ब्रिटनमधील प्राप्तीवरील कराचे उत्पन्न

मार्च १९३७ अखेर सपलेल्या वर्षी ब्रिटिश सरकारच्या एकूण उत्पन्नापैकी शेकडा २८.३ टक्के इतकें उत्पन्न प्राप्तीवरील करापासून मिळाले. १९१३-१४ साली हें प्रमाण २९ टक्के इतकें होतें.

ग्रेट ब्रिटनमधील रस्त्यावरील अपघात

१९३६ साली ग्रेट ब्रिटनमधील रस्त्यावरील अपघातात ६,४८९ लोक मरण पावले व २,२५,६८९ लोकांना दुखापती झाल्या. १९३४ च्या मानाने मोटारींची संख्या २० टक्क्यांनी वाढली असली तरी अपघाताचे प्रमाण १२ टक्क्यांनी उतरले हें विशेष होय सायकलस्वाम्यांमध्ये अपघाताचे प्रमाण सर्वांत जास्त आढळते

मोटारीच्या पुढील जागेवर बसण्यात धोका

मोटारीच्या सारख्याचे शेजारी बसणाऱ्या उतारूस अपघाताची भिती मोठी असते, असे त्याबाबतच्या आकड्यावरून सिद्ध झाले आहे आपल्या पाहुण्यास शेजारी बसवून स्वतः मोटार चालविणारे अशा रीतीने मित्रास नकळत धोक्यांत घालीत असतात.

जकार्तीचे उत्पन्न

एप्रिल १९३६ च्या मानाने एप्रिल १९३७ मध्ये हिंदुस्थान सरकारास जकार्तीपासून ६० लक्ष रु. ज्यास्त उत्पन्न झाले. आयात मालावरील जकार्तीपासून ह्या महिन्यात ३ कोटि २३ लक्ष रु. मिळाले.

आमी अॅन्ड नेव्ही स्टोअर्स लि.

"आमी अॅन्ड नेव्ही स्टोअर्स लि" ह्या कंपनीस गेल्या वर्षी सुमारे ३६ लक्ष रु नफा झाला. भागीदारांस १५ टक्के दराने डिविडंड देण्यांत आले कंपनीचा हिंदुस्थानांतील व्यवहार वाढला असून नव्या दिल्लीमध्ये शाखा स्थापन करण्यासंबंधी पूर्वतयारी चालू आहे

सदोष शिक्षण पद्धति

अडचणीस तोंड देण्याची व श्रम करण्याची सवय प्रचलित शिक्षण पद्धतीने विद्यार्थ्यांमध्ये उत्पन्न होत नाही अशी तक्रार एका इंग्रज लेखकाने केली आहे

न्यूझीलंड देशात फोर्ड कारखाना

फोर्ड मोटार कंपनीने वेल्डिंग्टन (न्यूझीलंड) येथे एक मोटार कारखाना उभारला आहे

कागदावरील जकात कमी करा

वर्तमानपत्रास/लागणाऱ्या कागदावरील जकात कमी करावी अशी विनंति हिंदुस्थान सरकारास करण्यात आली आहे. तिचा सहानुभूतीपूर्वक विचार होईल, अशी अपेक्षा आहे.

इंग्लंडमधील बेकारी कमी झाली

ग्रेट ब्रिटनची आर्थिक परिस्थिति सुधारत आहे याचे प्रत्यंतर म्हणजे बेकारांची संख्या आता कमी झाली आहे सध्याची मंदी चालू होण्यापूर्वी म्हणजे १९२९ साली १५ लक्ष बेकार होते, आणि ब्रिटिश बेकारांची संख्या आज तीच आहे. गेल्या आठ वर्षांत बेकारीचे मान इतके कधीच कमी झाले नव्हते.

राष्ट्रसंघातून अॅबिसिनियाचे उच्चाटन

राष्ट्रसंघाच्या कौन्सिलचे व असेंब्लीचे अधिवेशन ह्या आठवड्यांत सुरू झाले कौन्सिलच्या कामाच्या यादीत अॅबिसिनियाच्या प्रश्नाचा उल्लेख नाही. अॅबिसिनियाच्या प्रतिनिधींस असेंब्लीमध्ये प्रवेश मिळू दिल्यास इटली कामकाजांत भाग घेणार नाही, असे मुसोलिनीने मार्गच जाहीर केलेले आहे. तेव्हा, अॅबिसिनियाच्या वादशहाने आपले प्रतिनिधी पाठवू नयेत, अशी त्याजवर खुषीची सक्ती केली जाण्याचा संभव आहे

मि बाल्डविन ह्यांचा राजीनामा

ता. २८ मे रोजी ब्रिटिश मुख्य प्रधान मि बाल्डविन हे आपल्या जागेचा राजीनामा देतील. १४ वर्षापूर्वी ह्याच दिवशी मि बाल्डविन ह्यांची कॉन्झर्वेटिव पक्षाच्या पुढाऱ्याचे जागी निवडणूक झाली होती. ते मुख्य मंत्री होण्यापूर्वी फडनविशी खात्याचे प्रधान होते मि. चॅम्बरलेन ह्या जागेवरूनच मुख्य मंत्रीपदावर चढणार आहेत.

मि. रॉकफेलर ह्यांचा मृत्यु

अमेरिकेंतील सुप्रसिद्ध कोट्याधीश मि जॉन डी. रॉकफेलर हे आपल्या वयाच्या ९७ व्या वर्षी गेल्या रविवारी मरण पावले. रॉकेल तेल व पेट्रोल ह्यांच्या उत्पादनात व व्यापारात त्यांनी नाव व पैसे कमावले. एके काळी त्यांनी अमेरिकेंतील शेकडा ९० टक्के पेट्रोलवर प्रभुत्व मिळविले। मि रॉकफेलर ह्यांनी आपल्या संपत्तीचा उपयोग समाजाच्या सुधारणेकडे केला. सुमारे २०० कोटि रुपये संचून त्यांनी वेगवेगळ्या संस्था स्थापन केल्या आहेत.

मुंबई बंदरातून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत रुपये किंमत

९-५-३७ ते १५-५-३७	४१,२४,६४०
१६-५-३७ ते २२-५-३७	१९,१३,९८८
२१-९-३१ ते २२-५-३७	२,९७,७०,९६,३२६

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती . २५४	स्थान इ क लि - कागदा-
२ शेअर बाजारांत पैसे कसे मिळवावे ! ... २५५	वरील जकात
३ सोने स्वस्त का होत नाही ! . २५६	५ सोलापूर जि को इन्स्टिट्यूट २५९
४ स्फुट विचार . २५७	६ स्वीडनमधील सहकारी चळवळ . २६०
राष्ट्रीयत्वाची भावना व आर्थिक प्रगति-भाडवलशाहीस	७ "ग्रामोद्धार" ... २६१
मुरड-ब्रिटिश खाणीची राष्ट्रीय मालकी- ही लढाऊ चढा	८ जादा नफ्यावर कर २६२
ओढ केव्हा थावणार !—	९ राजेसाहेबाचा तनखा २६२
रिक्षवर्ध केंद्रेचे भाग—हिंदु-	१० निवडक बाजारभाव २६३

अर्थ

बुधवार, ता २६ मे, १९३७

शेअर बाजारांत पैसे कसे मिळवावे ?

“ येर गवाळाचें काम नाही ”

मुंबईच्या शेअर बाजारात मधून मधून खळबळ उडून कित्येक सड्डेवाल्यास नुकसान येतें आणि त्याची झळ अनेक लोकांस लागण्याची भीति उत्पन्न होते, ह्याविषयीच्या बातम्या वृत्तपत्रात प्रसिद्ध होतात शेअर बाजाराची घटना, नियम व कारभार ह्यांच्यामध्ये काहीं दोष आहेत की काय आणि ते कसे दूर होतील ह्याविषयी चौकशी व शिफारसी करण्यासाठी मुंबई सरकारने नेमलेल्या कमिटीच्या कित्येक महत्त्वाच्या सूचना बाजाराच्या व्यवस्थापक मंडळास पसंत नसल्याने सदरहु बाबतीत सरकार पुढें काय करतें इकडे लोकांचे डोळे लागले आहेत शेअर बाजारात अनेक लोक पैसे मिळवून गवर होतात हें पाहून त्या गंगेत हात धुवून घेण्याची इच्छा सामान्य माणसासहि होते आणि अशा व्यक्तींची संख्या अलीकडे वाढली आहे ह्या सड्डेबाजीस जुगारीचें स्वरूप प्राप्त होऊन त्यांत अनेक लोक बुडतात व त्यांच्या घरादाराचें वाटोळें होतें अशा तक्रारी येऊ लागल्या असल्याने शेअर बाजारात चालणाऱ्या व्यवहाराचें समाजाहितदृष्ट्या नियमन व नियंत्रण कसे करावें हा सार्वजनिक महत्त्वाचा प्रश्न आज उपस्थित झाला आहे कर्जरोखे व सयुक्त भांडवलाच्या मंडळ्याचे भाग ह्यात जनतेने पैसे गुंतवणें आर्थिक प्रगतीच्या दृष्टीने इष्ट आहे आणि ह्या बाबतीत शेअर बाजाराची व्यवस्था सोडस्कर असल्याने तो बाजार, त्यांत काहीं भ्रमिष्ट व मूर्ख सड्डेवाले जुगार खेळतात म्हणून, बंद करावा असें कोणीहि म्हणणार नाही त्याचप्रमाणें, वायद्याचे व्यवहार करून रोख्याच्या खरेदी-विक्रीची सोय सड्डेवाले अप्रत्यक्षपणें करून देत असल्यामुळे त्यांस बंदी व्हावी असें सुचवणें हेहि सयुक्तिक होणार नाही. तथापि, कोणत्याहि प्रकारच्या व्यवहाराचे दुष्परिणाम सामान्य जनतेस भोगावे लागत आहेत असें दिसून आल्यास त्याचें नियमन करणें सरकाराचें कर्तव्य ठरतें तेव्हा, ह्यासंबंधांत शेअर बाजारांत चालणाऱ्या उलाढालीचें स्वरूप काय आहे आणि

धंदा करूं इच्छिणारानीं व्यवहार कसे करावे ह्याची माहिती होत- करू धंदेवाल्यांस होणें अगत्याचें आहे अर्थप्रथमाळेंत प्रसिद्ध झालेल्या “ व्यापारी उलाढाली ” ह्या पुस्तकात आम्हीं ह्या विषयाचें विवेचन सोप्या भाषेत केळें आहे, तें वाचकांनीं अवश्य पहावें

प्रस्तुत ह्या विषयाकडे वळण्याचें मुख्य प्रयोजन शेअर बाजारात यशस्वी रीतीने धंदा कसा करावा ह्यासंबंधानें मुंबईच्या स्टॉक एक्सचेंजचे जुने, अनुभवी व सन्मान्य सभासद, श्री. नाबर, ह्यांनीं इंग्रजी भाषेत लिहिलेल्या “ Successful Speculation in Shares ” ह्या पुस्तकाकडे लक्ष वेधणें हें होय. शेअर बाजार हा एक केवळ जुगारीचा अड्डा आहे आणि तो बंद करणेंच इष्ट आहे ही कल्पना कशी चुकीची आहे हें सिद्ध करून ह्या बाजारातला धंदा इतर ध्याप्रमाणें सन्माननीय व समाजोपयोगी आहे हें ग्रथकर्त्यानें विशद करून सांगितलें आहे शेअर बाजाराशीं संबध येणाऱ्या लोकांचे तीन वर्ग आहेत निश्चित व्याज मिळावें म्हणून रोखे व कंपन्यांचे भाग ह्यात पैसे गुनवणाऱ्या व्यक्ती व संस्था पहिल्या वर्गात येतात ह्या वर्गाच्या शिलकी पैशाचा ओष उद्योगधद्याच्या भांडवलात वहात असतो आणि तो नीट वाहून औद्योगिक प्रगतीस सहाय व्हावें हा शेअर बाजाराचा मुख्य हेतु आहे. तो हेतु साध्य होण्यास रोख्याची व भागांची उलाढाल करून त्यांच्या किमतीत होणाऱ्या फरकाची जोखीम उचलणाऱ्या धंदेवाल्याचा दुसरा वर्ग बनतो. हे धंदेवाले खरेदी-विक्री करीत नसतील तर सामान्य जनतेस रोख्यात पैसे गुंतवणें व ते जरूर पडेल तेव्हा मोकळे करणें ह्या गोष्टी सुसाध्य होणार नाहीत. रोखे ठराविक भावानें आज खरेदी करून पुढें त्याची किंमत चढताच ते विकणें आणि ह्या खरेदी-विक्रीतून फायदा काढणें हें वायद्याच्या व्यवहाराचें मर्म आहे. कापूस, सोने, चांदी इत्यादि मालाची खरेदी-विक्री मुदतीच्या करारानें होण्यासाठी त्याचे भिन्नभिन्न बाजार आहेत, तशाच प्रकारचा बाजार रोखे व भाग ह्यांच्या व्यवहारासाठी असून त्यासच स्टॉक एक्सचेंज म्हणतात बाजार-भावांत अनेक कारणांनीं चढउतार होण्याचा संभव असतो, त्याचा अंदाज बांधून प्रचलित भावानें खरेदी-विक्री अगाऊ करणारांच्या व्यवहारांनीं बाजार भाव स्थिर रहाण्यास सहाय होतें हें विधान सड्डेवालीं चमत्कारिक वाटेल परंतु तें सत्य असल्याचें अर्थशास्त्रज्ञांनीं सिद्ध केळें आहे आणि त्याचें विस्तृत विवेचन श्री. नाबर ह्यांनीं आपल्या पुस्तकांत केळें आहे बाजार भावांत चढउतार का होतो ह्याचें ज्ञान नसताना आणि रोखे व कंपन्यांचे भाग ह्यांच्या किंमती कशा व किती वर-खाली जातील ह्याचा अंदाज बांधण्यास लागणारी माहिती, ज्ञान व अनुभव ह्यांचा अभाव असताना केवळ बाजारगप्पावर विसंवून त्वरित श्रीमान होण्याची हाव धरणारे लोक मात्र शेअर बाजारात पैसे घालतात तेव्हा त्यांच्या व्यवहारास जुगारीचें स्वरूप येतें. असल्या लोकांचा तिसरा वर्ग बनतो आणि त्यांच्या भरमसाटपणानें केलेल्या उलाढालीमुळे सबंद शेअर बाजारास सामान्य जनतेच्या दृष्टीने बद्धा लागतो

वायद्याचे व्यवहार व जुगार ह्यांमध्ये फरक काय आहे हें श्री. नाबर ह्यांनीं मार्मिकपणानें व सोदाहरण दाखविलें असून त्यांनीं स्वतःच्या दीर्घकालीन अनुभवांतलीं दिलेलीं उदाहरणें उद्बोधक आहेत. वायद्याच्या व्यवहारांचा धंदा नीट चालवल्यास

तो क्रिफायतशीर आणि मानाचा आहे, पण तो करू इच्छिणाऱ्या होतकरू लोकांनी आपल्या अंगी ज्ञानलास, आत्मविश्वास, चिकाटी इत्यादि अनेक कष्टसाध्य गुण आणले पाहिजेत असे त्यांचे सांगणे आहे. ह्या गुणांचे स्वरूप व उपयुक्तता ह्यांचे विस्तृत विवेचन त्यांनी आपल्या पुस्तकांत केले आहे, ते वाचनीय आहे. शेअर बाजारांत कोणीहि जुगार खेळावी व नशीवाची परीक्षा पहावी ह्या प्रचलित अनिष्ट प्रवृत्तीस त्यांच्या सारख्या अनुभवी माणसाने दिलेल्या सल्ल्याने आळा बसेल तर अत्यंत इष्टच आहे. प्रामाणिक व सरळ व्यवहाराच्या दलालामार्फतच शेअर बाजारांत धंदा करणारांनी आपली सरेदी-विक्री करावी आणि स्वतःच सट्टेबाजी करणाऱ्या दलालांपासून दूर रहावे हा त्यांचा अभिप्राय ध्यानात बाळगण्यासारखा आहे. सरकारने शेअर बाजाराच्या व्यवस्थेत कायद्याच्या मार्गाने हात घालू नये असे त्यांचे सर्वसाधारण मत आहे, ह्या दृष्टीने हा अभिप्राय चितनीय आहे. कायदे व नियम ह्यांच्या उपयुक्ततेस मर्यादा असते आणि बाजाराच्या देवघेवत सरकारी सत्तेने ढवळाढवळ करू नये हे तत्त्व सामान्यतः मान्य करण्यास हरकत नाही. परंतु विशिष्ट देवघेवच्या स्वातंत्र्याचा दुरुपयोग होऊन त्याचे दुष्परिणाम जनतेस भोगावे लागत असतील तर सरकारने शक्य ते व्यावहारिक नियंत्रण केल्यावाचून गत्यतर रहात नाही. शेअर बाजारांत धंदा करू इच्छिणाऱ्यास श्री. नावर ह्यांनी केलेल्या सूचना शास्त्रज्ञ व अनुभवसिद्ध आहेत व त्या त्यास मार्गदर्शक होवोत असे आम्ही इच्छितो. पूर्वतयारीशिवाय वाटेल त्याने शेअर बाजारात धंदा करावा ह्या कल्पनेस त्याने आळा बसल्यास तो परिणाम अत्यंत इष्ट असाच होईल, हे आम्ही वर सांगितलेच आहे.

सोने स्वस्त कां होत नाही ?

गेल्या सहा वर्षांत हिंदुस्थानातून निर्गत झालेल्या सोन्याच्या किंमतीचा आकडा आता तीनशे कोटी रुपयापर्यंत आला आहे, आणि त्याने सोन्याच्या जागतिक पुरवठ्यात फार मोठी भर घातली आहे. त्याचप्रमाणे, जगातील सर्वांतलें सोन्याचे उत्पादन अलीकडे वाढले आहे आणि ह्या बाबतीत रशियाने आफ्रिकेच्या खालोखाल दुसरा नंबर मिळवला आहे. "जगाच्या व्यापारास लागणारा खेळता पैसा सोन्याच्या तारणावर अवलंबून असल्याने आणि त्या धातूचे उत्पादन व्यापाराच्या प्रगतीच्या मानाने अपुरे असल्याने पैशाच्या टंचाईमुळे बाजारभाव मदीचे रहाणार आणि त्यावर उपाय म्हणून राष्ट्रांनी सोन्याचा विनियोग हात राखून केला पाहिजे" अशी हाकाटी तज्ञ म्हणवणारी मडळी काही वर्षांमागे करित होती. राष्ट्रसंघाच्या विषयानेहि ह्या प्रश्नाची चौकशी झाली, इतके महत्त्व सोन्याच्या जागतिक पुरवठ्याच्या विषयास प्राप्त झाले होते. आता सोन्याचे उत्पादन व जागतिक पुरवठा ह्यामध्ये इतकी वाढ झाली आहे की तिला आळा घालण्याचे प्रयत्न कसे करावे इकडे तज्ञांचे लक्ष लागले आहे. गेल्या सात वर्षांत सोन्याचे जागतिक उत्पादन देशपरतवे कसे वाढत आले आहे याची कल्पना पुढे दिलेल्या आकड्यांवरून येईल:—

जगांतलें सोन्याचे उत्पादन (आकडे लक्ष तोळ्याचे आहेत)

देश	१९२९	१९३६
दक्षिण आफ्रिका	२७८	३०२
रशिया	२८	१९६
कानडा	५२	१००
अमेरिका	५४	१००
ऑस्ट्रेलिया	१२	२७
इतर देश	९७	२०६

एकूण ५२१ ९३१

सोन्याचे उत्पादन गेल्या सहा वर्षांच्या अवधीत दुप्पट झाले आहे. असे असता सोन्याचा भाव पूर्वी तोळ्यास चौवीस रुपये होता, तो चौतीस रुपयाच्या सुमारात कां राहिला आहे? सोन्याचे अजीर्ण होत आहे आणि ते पचवण्यास काही तोडगा शोधला पाहिजे असे एकीकडे वाटत असता त्याची किंमत मात्र कमी होत नाही, असे कां व्हावे? ह्या प्रश्नाचा विचार करतांना हे लक्षात ठेवले पाहिजे की सोन्याची किंमत ज्या निरनिराळ्या राष्ट्रीय चलनात व्यक्त केली जाते, त्या चलनाचे मोल सर्व देशाच्या सरकारांनी सहेतुक कमी केले आहे चलनात, मग ती धातूची असोत किंवा कागदाची असोत, स्वतःची अशी किंमत नाही. एक तोळा किंवा औंस सोन्यात अमूक रुपये किंवा पौंड बसतात असे कायद्याने ठरवलेले असते आणि ह्या कारणाने त्या चलनाची किंमत सोन्याच्या किंमतीवर अवलंबून राहते.

एक औंस सोन्यात पूर्वीपेक्षा अधिक डॉलर किंवा पौंड बसतात असे निश्चित केले म्हणजे ती चलने स्वस्त झाली व सोने महागले. १६ पेन्साचे ऐवजी १८ पेन्साचा रुपया केला असता रुपया महागला व पेन्स किंवा पौंड स्वस्त झाला. प्रेसिडेंट रूझवेल्ट ह्याचे कारकीर्दीस प्रारंभ होण्यापूर्वी अमेरिकेत डॉलरमध्ये जेवढे सोने होते त्याच्या ५९ टक्क्याइतकेच सोने आता त्यात आहे असा कायदा झाल्याने डॉलर स्वस्त झाला व त्या मानाने सोन्याची किंमत चढली. ह्या चढीच्या भावाने मध्यवर्ती बँका सोने विकत घेण्यास तयार आहेत आणि डॉलरशी पौंड, स्टर्लिंग व फ्रँक इत्यादि चलने जुळती घेतली असल्याने सोन्याची किंमत सर्वत्र वाढली आहे अमेरिकेने आपल्या डॉलरची किंमत चढवली तरच त्या चढीच्या मानाने सोन्याचा भाव उतरेल परंतु सध्याच्या कायद्यांत दुरुस्ती करून जगाच्या हुंडणावळीच्या दरात आज जे थोडेबहुत स्थैर्य आहे, ते बिघडवण्यास अमेरिकन सरकार एकदम तयार होणार नाही. शिवाय, मध्यवर्ती बँका व सरकारी तिजोऱ्या ह्यांच्या संग्रहांतील सोन्याची किंमत राष्ट्रीय चलनात जी फुगून दिसत आहे, ती कमी करण्यास सरकारे सहजासहजी पुढे येणार नाहीत. राष्ट्रांची चलने स्वस्त झाल्यामुळे सोने महागले आहे. पौंड स्टर्लिंग स्वस्त करण्यांत आला आहे आणि त्याला हिंदी रुपया ठराविक दराने (१ पौंड=१३३ रुपये) बांधला गेल्याने त्याचीहि किंमत कमी झाली आहे. ह्याचाच अर्थ असा आहे की रुपयांत दाखविली जाणारी सोन्याची किंमत वाढली आहे सोन्यास जागतिक बाजारात एकच किंमत असल्याने इतर देशांप्रमाणे हिंदुस्थानांतहि त्यास महर्षता आली आहे ह्या संबंधांतली जागतिक परिस्थिति किंवा हिंदुस्थानाचे स्वतःचे चलनविषयक धोरण बदलल्या वाचून सोन्याच्या किंमतीत विशेष फेरफार होणार नाही.

स्फुट विचार

राष्ट्रीयत्वाची भावना व आर्थिक प्रगति

व्यक्तिस्वार्थ, स्पर्धा व अनियंत्रित आंतरराष्ट्रीय व्यवहार ह्यांच्यावर आधारलेली आर्थिक व्यवस्था मार्गे पडून राष्ट्रीय संस्कृति, सरक्षण व प्रगति ह्यास अनुलक्षून सामाजिक व आर्थिक व्यवहार चालावे ह्या कल्पनेस मूर्तस्वरूप आज चोहोंकडे प्राप्त झाले आहे अर्थशास्त्रदृष्ट्या ही पिछेहाट आहे आणि ह्या प्रवृत्तीचे योगाने जागतिक व्यापार आणि मानवी आधिभौतिक प्रगति ह्यास अडथळा येत आहे असे कित्येकाना वाटेल. परंतु व्यक्ति व जग ह्यास जोडणारा दुवा राष्ट्रीय मनोवृत्तीचा आहे हे विसरतां कामा नये आणि व्यापार व उद्योगधंदे ह्याचे बाबतीत राष्ट्रीय स्वयंपूर्णतेवर जोर देण्यांत येत असेल तर ह्या प्रवृत्तीसच योग्य वळण लावून मानवी उन्नति साधली पाहिजे सर आर्थर सॉल्टर ह्यांनी एक नवीन ग्रंथ लिहिला आहे, त्यामध्ये ह्याच व्यावहारिक धोरणाचा पुरस्कार करण्यात आला आहे. ते म्हणतात:- “राष्ट्रीयत्वावर उभारलेल्या आर्थिक धोरणास शत्रू समजून त्याचेवर शस्त्र उपसण्यात शहाणपणा नाही. ह्या धोरणातून नवीन व अधिक इष्ट अशी आर्थिक घटना निर्माण होईल असा यत्न आपण केला पाहिजे.” जागतिक व्यापार मर्यादित झाला असता भांडवलशाहीची कुचवणा होते आणि तिला मालाच्या उठावासाठी राष्ट्रीय अतर्गत बाजारपेठा विस्तृत करान्या लागतात, हे खरे असले तरी ह्या अडचणीमधून मार्ग काढणे अशक्य नाही. अतर्गत व्यवहाराचा विस्तार होऊन त्याची घडी नीट बसली म्हणजे क्रमाक्रमाने आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची व्यवस्था लावता येईल. राजकीय दृष्ट्या राष्ट्र हा महत्त्वाचा घटक आज बनलेला आहे. तात्त्विक दृष्टीने तो कितीही अयुक्त वाटला तरी राष्ट्रीय वृत्ति गृहीत धरूनच जगाची आर्थिक पुनर्घटना झाली पाहिजे. हिंदुस्थानातली स्वदेशी चळवळ ह्या विचारावरच आधारलेली असून उदार मतवादी पाश्चात्य पडितास स्वतःच्या राष्ट्रापुरते तरी तिचे महत्त्व पटत चालले आहे, हे उद्बोधक आहे. भारतीय अर्थशास्त्राचा हाच पाया आहे आणि त्यास नावे ठेवणाराचे कान सोनाराकडून टोचले जात आहेत, हे ठीक आहे. राष्ट्रीय अर्थशास्त्राचा इंग्लंडमध्ये पुरस्कार करणारे विद्वान हिंदुस्थानास समान न्याय लागू व्हावा असे मत प्रकट करण्यास कदाचित् कचरलील हा भाग निराळा.

भांडवलशाहीस मुरड ?

व्यक्तीच्या मालकीच्या भांडवलावर उभारलेली सध्याची औद्योगिक घटना बदलणाऱ्या परिस्थितीशी विसंगत असल्याने ती नाहीशी होऊन तिच्या जागी दुसरी आर्थिक घटना येणे अपरिहार्य व इष्ट आहे. ह्या कल्पनेचा पुरस्कार केला जात असता प्रचलित भांडवलशाहीस हळू हळू कशी मुरड घालण्यात येत आहे हे लक्षांत घेणे बोधप्रद आहे भांडवलशाहीची क्रांति समाजाच्या किंवा कामगरी वर्गाच्या सत्तेत होणे आवश्यक, अपरिहार्य किंवा योग्य असो व नसो, भांडवलाच्या सजागी मालकीवर अधिष्ठित झालेली औद्योगिक रचना क्रमाक्रमाने बदलत असून तिला नवीन वळण लागत आहे, ह्यात शका नाही, आणि ही प्रवृत्ति इंग्लंडसारख्या भांडवलशाहीच्या माहेरघरी दिसून येत आहे, हे त्यात विशेष आहे वैयक्तिक स्वातंत्र्य, स्पर्धा व प्रातिनिधिक राज्यपद्धति ही त्या देशात दृढमूल झाली आहेत आणि

उद्गवणाऱ्या अडचणीस तोंड देण्यासाठी त्या घटनेचा आवश्यक दिसणाऱ्या सुधारणेची मेळ घालण्यात येत आहे ह्याचे उत्कृष्ट उदाहरण म्हणून ब्रिटिश कोळशाच्या खाणींचे मालकी हक्क सरकारने विकत घेण्याचे घाटत आहे, ह्या व्यवस्थेचा उल्लेख करता येईल खाणींचे अनेक मालक, त्यास स्वामित्वाबद्दल द्यावा लागणारा निरनिराळ्या दराचा मोबदला व ह्यामुळे खाणींचा धदा किफायतशीर रीतीने चालून कामकऱ्यास योग्य मजुरी देण्यात भासणारी अडचण ह्या गोष्टींची चर्चा इंग्लंडमध्ये अनेक वर्षे चालून सर्व खाणी सरकारने हाती घेतल्या असता त्याची व्यवस्था एकसूत्री होऊन सुधारणा शक्य होईल असे मत प्रचलित झाले.

ब्रिटिश खाणींची राष्ट्रीय मालकी

ब्रिटिश कोळशाच्या खाणींच्या मालकानी स्वामित्वाच्या हकाबद्दल प्रथम २०० कोटी रुपयाची भागणी केली व ही रकम पुढे सुमारे १५० कोटी इतकी कमी करण्यात आली. आपणास एकदम मिळण्याची रकम सरकारी कर्जरोख्यात गुंतवली असता तिच्यावरचे व्याज, खाणींचा खंड आज मिळत आहे, तितके व्हावे, असा हिशेब मालकानी करून सदरहु आकडा निश्चित केला होता परंतु ब्रिटिश सरकार ७५ कोटी रुपयांच्या वर जाण्यास तयार नव्हते. शेवटी, ह्या मोबदल्याबद्दलच्या रकमेचा आकडा निश्चित करण्यासाठी एक पंचमंडळ नेमण्यात आले व त्याने आता स्वामित्वाची किंमत सुमारे ८८ कोटी रुपये ठरविली आहे. खाणींच्या मालकास हा निवाडा पत्करणे प्राप्त होईल आणि त्यासंबंधांत पार्लमेंटमध्ये कायद्याचा मसुदा पुढे माढण्यांत येईल. तात्विक भाडणे भाडत न बसता व्यावहारिक रीतीने अत्यंत बिकट प्रश्न निकालात काढण्याची विलक्षण हातोटी ब्रिटिश राष्ट्रास साधली आहे ह्याचे हे उद्बोधक उदाहरण आहे. समाजसत्तात्मक क्रांतीस उत्क्रांतीचे स्वरूप देण्यात त्या राष्ट्रांने विलक्षण कौशल्य दाखवले आहे, ते निःसशय नमुनेदार आहे.

ही लढाऊ चढाओढ केव्हां थांबणार ?

इंग्लंडचे “हूड” ह्या नावाचे लढाऊ गळवत ४२,००० टन वजनाचे आहे “रॉडने” व “नेल्सन” ही गळवते प्रत्येकी ३३,००० टन वजनाची आहेत. आंतरराष्ट्रीय करारांस अनुसरून अलीकडे प्रचंड आकाराची व मगदुराची लढाऊ जहाजे बांधण्यात आलेली नाहीत. तथापि, इंग्लंडमध्ये प्रत्येकी ३५,००० टन वजनाची दोन जहाजे बांधण्याची सुरवात झालेली आहे आणि तशीच दुसरी दोन जहाजे बांधण्याचे काम हाती घेण्यांत येणार आहे पस्तीस हजार टनाचे जहाज हे सामान्यतः मोठे मानण्यात येते. नाविक, नोकर, लढवय्ये व सामुग्री ह्यांचा विचार करता ही जहाजे एखाद्या गावासारखी गजबजलेली ठिकाणेच वाटतात अमेरिकेत ५०,००० टनाची लढाऊ जहाजे बांधण्याविषयी प्रयोग चालले आहेत आणि त्या प्रत्येकास १४ कोटी रुपये खर्च येणार आहे जपान उद्यां ८० हजार किंवा १ लक्ष टनाचे जहाज बांधण्याचा यत्न करील आणि ह्या तऱ्हेच्या चढाओढीस अंतच रहाणार नाही. शिवाय, अशा अवाढव्य जहाजासाठी मोठी बंदरे व गोद्या आवश्यक असतात, त्याची तरतूद करणे सोपे नाही आणि भावी युद्धात त्यांचा योग्य उपयोग कितीसा करता येईल ह्याचीहि शका आहे. लढाऊ विमानाचे नाशकारक सामर्थ्य दिवसानुदिवस वाढत असल्या-

कारणानेहि जहाजांच्या युक्तायुक्ततेचा प्रश्न महत्त्वाचा झाला आहे ह्या दृष्टीने पहारा, लढाऊ आरमाराबाबत राष्ट्राची स्पर्धा चालू आहे ती सर्व जगास हानिकारक आहे ह्या सवधाने सशय उरत नाही परंतु शस्त्रसन्यासाविषयीचे आजपर्यंतचे प्रयत्न निष्फळ ठरल्याने लढाऊ चढाओढीस आळा कसा घालावा हे समजेनासे होऊन गेले आहे

रिझर्व्ह बँकेचे भाग थोड्या लोकांच्या हातांत

रिझर्व्ह बँकेच्या कोणत्याहि एका भागीदाराच्या मालकीचे २०० पेक्षा ज्यास्त भाग असू नयेत, अशा अर्थाची दुरुस्ती प्रस्तुत कायद्यात करण्याचा सरकारचा विचार आहे रिझर्व्ह बँकेने प्रथम जेव्हा आपले भांडवल विक्रीस काढले, त्या वेळी भागाची मालकी थोड्या हाती जाऊ नये अशी खबरदारी घेण्यात आली होती पाचपेक्षा ज्यास्त परंतु पन्नासापेक्षा कमी भागांची मागणी करणारे अर्जच मागविण्यात आले होते व प्रत्येक भागीदारास दहापेक्षा ज्यास्त मतांचा अधिकार असणार नाही अशी कायद्याने तरतूद केली होती. बँकेच्या भागांची वर्गावर्गी मागाहून करण्यास प्रतिबंध नसल्याने काहीं थोड्या लोकांनी बँकेचे पुष्कळ भाग खरेदी करून ठेवले व त्या कारणाने एकाचेच हातातील पन्नासावरच्या भागाचा मताधिकार नष्ट झाला भागाच्या संख्येच्या प्रमाणातील मताधिकारास मर्यादा असल्याने आणि भागांची वर्गावर्गी झाल्याने शेकडा १३ टक्के भांडवल मत देण्याच्या दृष्टीने आता निरुपयोगी झाले आहे म्हणून एकाच भागीदाराच्या मालकीचे २०० पेक्षा ज्यास्त भाग असू नयेत, अशी दुरुस्ती कायद्यात करण्याचे योजिलेले आहे १ एप्रिल १९३५ रोजी रिझर्व्ह बँकेचे भाग ९९,०४७ भागीदारात वांटले गेलेले होते पुढे भागाची विस्तृत उलाढाल होऊन ते आरंभीच्या मानाने कमी म्हणजे ६६,२७३ लोकांचे हाती गेले आहेत, असे ३१ डिसेंबर, १९३६ रोजी आढळून आले भागाची मालकी थोड्या लोकांच्या हाती एकवटण्याच्या ह्या प्रवृत्तीस दुरुस्त कायद्याने थोडाफार आळा बसेल, अशी अपेक्षा आहे.

हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी लि -

उद्योगधंदे आणि व्यापार ह्यामध्ये पडलेल्या किंवा शिखर झळिणाऱ्या लोकांस भांडवलाची अडचण नेहमी भासत असते. त्याचप्रमाणे, पुढे उद्भवणाऱ्या गरजांचे बाबत पैशाची तरतूद

करणे मध्यम स्थितीतल्या मंडळीस अगत्याचे असते. अशा गरजू लोकांस बेताच्या व्याजाने पैसा पुरविण्याची सघटित व्यवस्था होणे समाजाच्या सोयीच्या व हिताच्या दृष्टीने आवश्यक असल्याकारणाने विश्वसनीय गृहस्थाच्या देखरेखीखाली हे कार्य एखाद्या सयुक्त भांडवलाच्या मंडळीने हाती घेतल्यास ते इष्टच आहे असे म्हणावयास हरकत नाही. "हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी" ची जाहिरात आजच्या अकात दुसरीकडे छापली आहे तीवरून प्रस्तुत दिशेचा प्रयत्न ही मंडळी करित आहे असे दिसून येईल तिने तयार केलेली कर्जाची योजना हिशेबी तत्त्वावर बसविलेली असल्याने सुरक्षित आहे मुलाचे शिक्षण, विवाह इत्यादि कारणाक रित्या ज्यास कर्जाक पैसा उभा केलाच पाहिजे अशाची सोय ह्या योजनेत केलेली आहे तिला लोकांचा आश्रय मिळेल त्या मानाने तिचा वितार व उपयुक्तता ही अनुभवास येतील, हे उघड आहे खास कर्जाचीहि सोय कंपनीच्या योजनेत आहे तिचा उपयोग विशिष्ट कामाकरिता वेळोवेळ पैसा पाहिजे असणारास होण्यासारखा आहे कर्जाच्या परतफेडीची व्यवस्था सोयीच्या व शिस्तीच्या दृष्टीने चांगली आहे कंपनीचे व्यवहार कसोशीने केले जातील असे तिचे एकदूर धोरण असल्याचे तिच्या योजनेवरून दिसून येते तिचे सामाजिक उपयुक्तनेचे उद्देश सफल होण्यास लोकांश्रय मिळणे आवश्यक आहे

“ स्वल्प व्याजाने कर्ज ”

स्वदेशी उद्योगधंद्याना उत्तेजन देऊन त्याची योग्य जोपासना करण्यास व स्वतःच्याही फायद्यासाठी, कंपनीचे लोन सर्टिफिकेट घेण्यास आजच रु २४ किंवा, प्रथम ६०८ व दरमहा ३, पुढे सहामहीने भरून १०० ते ५००० कर्ज, अगर रु ५ ते १०० रोज मिळवा तसेच स्पेशल लोन घेऊनही निकडीच्या गरजा भागवा प्रास्पेक्टस व एजन्सीसाठी २ आण्याची तिकिटें पाठवून लिहा अगर भेटा दि हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी लि०

हेड ऑफिस:—गिरगाव मुंबई

ब्रंच:—लक्ष्मीरोड, काकाकुवा मॅन्शनसमोर, पुणे २

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

अधिकृत भांडवल १०,००,०००

खपलेले भांडवल २,१४,३५०

विक्रीस काढलेले भांडवल ५,००,०००

वसूल झालेले भांडवल १,०७,०३५

सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात. सेविंग्ज खात्यावर चेक्स काढता येतात या बँकेवरील चेक मुंबईला सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि. मार्फत कमिशन शिवाय वसूल केले जातात बँकेचे नियम, व्याजाचे दर व शेअर बद्दल बँकेकडे चौकशी करावी

काकाकुवा मॅन्शन, लक्ष्मीरोड, पुणे, २.

M. V. GOKHALE,
मॅनेजर.

सोलापूर जिल्हा को. इन्स्टिट्यूट

— ज्युनियर सेक्रेटरी ट्रेनिंग क्लासचा समारोप समारंभ
सोलापूर जिल्हा को. इन्स्टिट्यूटच्या विद्यार्थ्यांनी को. ज्युनियर सेक्रेटरीच्या वर्गाचा उद्घाटन समारंभ ता. १८-४-३७ रोजी श्री फडके, ऑडिटरसो को. सोसायटीज याचे अध्यक्षतेखाली झाला. वर्गात एकंदर ७२ विद्यार्थ्यांनी नावे नोंदविली, त्यापैकी ६६ विद्यार्थ्यांनी वर्गात ता. १५/३/३७ पर्यंत शिक्षण घेतले सदर मुदतीत सहकारी स्वात्यातील निरनिराळ्या तज्ञ वक्त्याकडून एकंदर ८० तास शिक्षण देण्यात आले त्यात मुख्यतः श्री जेऊरकर वकील, ऑडिटरसो, सत्र ऑडिटर, पारसे हेडमास्तर, सुपरवायझर्स श्री पाटील, श्री रेठरेकर व श्री सावंत, मिसाल, पत्रार वकील, सुरनीस, गोखले अग्नि. इन्स्पेक्टर, देशमुख मास्तर, सोनावणे, चौडा, स्पे इन्स्पेक्टर बी. पी बॅक्र, वगैरे वक यानी विद्यार्थ्यांना सहकारी कायद्याचे व इतर उपयुक्त असे ज्ञान दिले. ता. ८ व ९ मे रोजी सदर क्लासची लेखी परीक्षा श्री. फडके, ऑडिटरसो यानी स्वतःच प्रश्नपत्रिका काढून स्वतःचे देखरेखीखाली घेतली.

सदर क्लासचा समारोप समारंभ रावबहादूर डॉ. मुळे याचे अध्यक्षतेखाली पार पाडण्यात आला. त्याप्रसंगी मे. ऑडिटरसो, मब-ऑडिटरसो, वरील सर्व व्याख्याते मंडळी, चीफ ऑफिसरसो डि. लो बो, श्री जी. डी. साठे, इन्स्टिट्यूटचे अरमन, श्री. रेवे, सीनिअर एज्युकेशनल इन्स्पेक्टर श्री गोखले, अग्नि. इन्स्पेक्टर मे जाधव व मोरे म्यु सभासद वगैरे सन्माननीय मंडळी हजर होती.

समारोपाचेवेळी अध्यक्ष रावबहादूर मुळे यानी सहकारी तत्वासन्नर्था, उपदेशपर, उपयुक्त व परिणामकारक असे भाषण करून समारोप केला नंतर इन्स्टिट्यूटचे अरमन श्री जी. डी. साठे यानी अध्यक्ष रा. ब. मुळे, क्लासचे वक्ते व जमलेली मंडळी, विद्यार्थी वर्ग, क्लासचे व्यवस्थापक मि. पारसे मास्तर, सोलापूर म्यु स्कूल बोर्डाचे अरमन खानसाहेब अत्रडुल करीम वकील, अ प प्रॉसिक्यूटर, सोलापूर, याचे आभार मानले नंतर जमलेल्या सर्व मंडळींना अल्पोपहार देण्यात येऊन हा गोड समारंभ संपविण्यात आला.

कागदाची किंमत वाढली, जकात कमी करा

पुण्यातील वृत्तपत्रकारांच्या सस्थेने हिंदुस्थान सरकारकडे अशी सूचना पाठविली आहे की, वर्तमानपत्रासाठी वापरण्यात येणाऱ्या कागदाच्या किंमती भरमसाठ वाढल्या असल्याने त्यावरील आयात जकात काढून टाकावी आणि हे करणे तात्काळ शक्य नसल्यास किंमतीवर जकात आकारण्या ऐवजी ती ऐन-जिनसी आकारण्यात यावा व कागद स्वरेदी करणारावर जकातीचा बोजा पूर्वीपेक्षा अधिक पडू नये अशा बेनाने तिचा दर निश्चित करण्यांत यावा.

आंतरराष्ट्रीय चेंबर ऑफ कॉमर्सची बैठक

इंटर नॅशनल चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या कॉग्रेसचे ९ वे अधिवेशन बर्लिन येथे २८ जून ते ३ जुलै १९३७ अखेर भरणार आहे. श्री बालचंद्र हिराचंद्र हाच्या पुढारीपणाखाली श्री. कस्तुरभाई लालभाई, श्री. जी. डी. बिलॉ, सर पुढोत्तमदास ठाकुरदास इत्यादि हिंदी प्रतिनिधी त्यावेळी हजर राहणार आहेत.

Ardomix

म्हणजेच आमची सुप्रसिद्ध औषधी "आर्तवदोषारी" होय एका निष्णात स्त्री रोगचिकित्सकाच्या पाठावरून

तयार केलेले हे दिव्य औषध ५० वर्षांच्या अनुभवाने स्त्रियांच्या सर्व रोगावर अप्रतिम गुणकारी ठरलेले आहे घुषणी, विटाळ नसणे अथवा धोडा असणे, ओटीपोटांत कळा मारणे, अकाली गर्भपात, ज्वर, कडकी, डोकें दुसणे, शौचास साफ न होणे, जीव गळवळणे, हातापायास कळा लागणे, वगैरे विटाळदोष बरे करण्याचा इमहास गुण आर्डोमिक्स (आर्तवदोषारी) मध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टरांस मोठ्या प्रमाणावर वापरीत आहेत. इतर बाजारी औषधे याची बरोबरी करू शकत नाहीत. अनुभव घेण्यास सोपे जावे म्हणून तूर्त काही दिवस एका चाटणीची किंमत फक्त २ रूपये ठेविली आहे. ट. ख. १२ आणि निराळा. गांवोगाव भरपूर-कमिशनवर एजन्ट नेमणे आहेत पत्रव्यवहार करावा.

हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते.—

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज. (डिपार्टमेंट नं ६)
३६१ सदाशिव पेठ, पुणे शहर

एजन्सीज.—

मुंबई—यशवंत दत्तात्रय गाडगीळ, फणसवाडी, मुंबई २.
धामणगाव—मे भागवत ब्रदर्स, धामणगाव, वन्हाड
हरदा—चौथाजी तुळशीराम आणि सन्त, हरदा, सी. पी
खानदेश—डॉ जी एन महाजन, मोठे वाघोदे, खानदेश.

एशियन पॉलिसी

म्हणजेच

आयुर्विम्ब्याच्या निरनिराळ्या सर्वांस सोयीस्कर योजना.

अल्प प्रिमियम आणि भरपूर बोनस

धी एशियन अँशुरन्स कंपनी, लिमिटेड

एशियन बिल्डिंग : मुंबई नं. १

स्वीडनमधील सहकारी चळवळ

औद्योगिक बाबतीत पुढारलेल्या इतर युरोपियन राष्ट्रांतल्या प्रमाणे स्वीडनमधील सहकारी चळवळीचा भर मालाची विक्री व उत्पादन ह्यांचेवर आहे. " उपभोक्त्यांचा सहकार " (कन्सुमर्स कोऑपरेशन) म्हणजे नित्योपयोगाचा माल चांगला व स्वस्त विकत मिळावा म्हणून मध्यम व कनिष्ठ आर्थिक स्थितीतल्या लोकांनी खरेदीची केलेली सघटान्मक व्यवस्था होय. ज्या वर्गाची कमाई बेताची असते, त्यास काटकसरीने राहून खात्रीचा माल योग्य किंमतीत मिळण्याची तरतूद करणे आवश्यक असते. सामान्य व्यापारी व दुकानदार वैयक्तिक नफ्यासाठी घंदा करून पोट भरतात. हा नफा खरेदी करणाराच्या पदरात पडण्याची व्यवस्था सहकारी सघटनेने घडवून आणतां येते ह्या प्रकारचे माल खरेदी करणाराचे सघटन युरोपात चांगले यशस्वी झाले असून त्याचा फायदा सामान्य स्थितीतल्या लोकांस मिळत आहे.

ह्या सन्धांत स्वीडन देशाचे उदाहरण घेतले तर असे दिसून येते की, तेथे माल विक्रीच्या ७०० सहकारी संस्था आहेत आणि ६ लक्ष कुटुंबे त्याची सभासद आहेत ह्याचा अर्थ असा होतो की स्वीडन देशाच्या लोकसंख्येपैकी एक-तृतीयांश ते निम्मी संख्या ह्या सहकारी चळवळीशी सबद्ध आहे वरील सहकारी संस्थार्ची ४,३०० विक्रीची दुकाने आहेत आणि दरवर्षी त्यांमध्ये ४४ कोटि क्रोनर किंमतीची विक्री होते स्वीडन देशात खाण्या-पिण्याच्या पदार्थांचा किरकोळीचा व्यापार चालतो त्यातला सुमारे १५ टक्के विक्रीचा व्यवहार सहकारी संस्थांच्या मार्फत होतो. ही चळवळ राष्ट्रीय स्वरूपाची आहे, कारण तीमध्ये शेतकरी, कामकरी, पादरपेशे, व्यापारी, इत्यादि सर्व वर्गांचा परस्परार्शी सबंध येतो आणि राजकीय, धार्मिक व आर्थिक भेदा-भेद तीमध्ये मुळीच मानला जात नाही. प्रत्येक ठिकाणी स्थानिक लोक आपल्या सहकारी संस्थेचा कारभार चालवतात आणि मालाच्या किंमतीचे नियंत्रण त्यास यशस्वी रीतीने करतां येते माल मोठ्या प्रमाणात खरेदी करणे व तयार करणे हे काम एका मध्यवर्ती संस्थेकडे सौंपवण्यात आले आहे. लोकसत्तात्मक कारभार आणि कार्यक्षमता ही एकत्र असू शकतात, हे स्वीडनमधील सहकारी संस्थानीं आपल्या चोख व यशस्वी व्यवहारानीं सिद्ध करून दाखविले आहे. सभासदांमध्ये ज्ञानाचा प्रसार करण्याचे कामहि ह्या संस्था करतात. शेतकरी वर्गाच्या उत्पादक सहकारी संस्थांचीहि प्रगति स्वीडनमध्ये ह्यापाठ्याने चाललेली आहे उत्पादक व खरेदीदार ह्यांचे सहकार्य घडवून आणण्याचीहि व्यवस्था करण्यांत आली आहे

उत्साह, सार्वजनिक कार्याविषयी आस्था, सघटन व शिस्त ह्यांच्या सहायाने सहकारी चळवळ कशी समाजोपयोगी करता येते, ह्याची उत्कृष्ट कल्पना वरील माहितीवरून येण्यासारखी आहे.

डेनमार्कमधील सहकारी सघटन

डेनमार्क देशाचे क्षेत्रफळ १७ हजार चौरस मैल आहे. त्या देशांत दरसाल ३० कोटि पौंड वजनाचे लोणी तयार होते. लोणी तयार करणाऱ्या १३ हजार सहकारी संस्था आहेत. डेनमार्क मधील शेकडा ९० व्यवहार सहकाराचे तत्त्वावर चालतो.

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ —

दररोज सकाळी १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द सा द शें. २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात

सेविंग बँक ठेवीवर द सा द शें ३ टक्के व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरान्वदूल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जः सोने, चादी सरकारी रोखे, बँगेरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

मॅनेजिंग एजंट्स

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building
The success that has attained Hindusthan's efforts to serve the public has its origin in public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprize, Judicious, Reserves,
Sound Investments, Huge Assets, and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you

NEW BUSINESS

This year 1934-35

Exceeds

2 CRORES & 50 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD 1907)

Branches Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca

Offices throughout India & the East

S. C MAJUMDAR, | N. SARKAR,
MANAGER Bombay Branch | General Manager.

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

“ ग्रामोद्धार ”

• श्री. न. गं आपटे ह्यांचें नवीन मराठी पुस्तक

श्री नरहर गंगाधर आपटे, बी. एजी, ह्यांनीं सुमारे सहा महिन्यांमार्गे “ रूल रीकन्स्ट्रक्शन ” ह्या नावाचें एक इंग्रजी पुस्तक प्रसिद्ध केलें, त्यात शेती व खेड्याची स्थिति ह्या विषयावर निरनिराळ्या वेळीं लिहिलेले त्याचे लेख एकत्र छापले आहेत. ग्रामसुधारणेच्या प्रश्नाकडे सरकारचें व लोकांचें लक्ष वेधून राहिलेले असल्याकारणानें ह्या बाबतींत शक्य तितक्या अधिक लोकांस माहिती करून देणें व त्याची सहानुभूति मिळविणें आवश्यक झालें आहे. ह्या दृष्टीनें श्री. आपटे ह्यांनीं खेडेगावांच्या पुनर्घटनेसंब-

धींचे आपले जुने-नवे लेख मराठींत एकत्र करून प्रस्तुत पुस्तकांत प्रसिद्ध करण्यात औचित्य दाखविलें आहे. पुस्तकाच्या सुरवातीच्या प्रकरणांत ग्रामोद्धारसंबधीं वस्तुस्थितिनिदर्शक माहिती देण्यांत आली असून नंतर तात्त्विक विवेचन व त्यापुढें प्रत्यक्ष कार्यासंबधीं विवरण अशी पुस्तकाची रचना आहे. श्री. आपटे ह्यास ग्रामसुधारणेसंबधीं आस्था वाटत असून त्यांस ह्या कार्याचा प्रत्यक्ष अनुभवहि आहे. प्रस्तुत पुस्तक तात्त्विक ज्ञान व अनुभवजन्य व्यावहारिक माहिती ह्यावर आधारलेलें असल्यानें त्याचें महत्त्व विशेष आहे सुमारे २५० पृष्ठांच्या ह्या पुस्तकाची किंमत १ रु ८ आ. असून श्री. श्री. र. राजगुरु ह्यांनीं तें प्रकाशित केलें आहे.

महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटी

मुलांचें हायस्कूल, पुणें शहर

उन्हाळ्याच्या सुटीनंतर शाळा गुरुवार तारीख ३ जून १९३७ रोजी ११-१५ ला भरेल नवीन नावें तारीख २५ मे पासून दाखल केली जातील तरी ज्यांना नवीन नावें घालावयाची असतील त्यांनीं आपल्या पूर्वीच्या शाळेच्या दाखल्यासह समक्ष भेटावे विद्यार्थ्यांची नियमित सरुया घ्यावयाची असल्यामुळें विद्यार्थ्यांनीं त्वरा करावी.

म. ए सोसायटी, पुणें } व्यवस्थापक

महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटी

भावे प्राथमिक शाळा, पुणें शहर

उन्हाळ्याच्या सुटीनंतर शाळा गुरुवार तारीख ३ जून १९३७ रोजी ११-१५ ला भरेल नवीन नावें तारीख २५ मे पासून दाखल केली जातील. तरी ज्यांना नवीन नावें घालावयाची असतील त्यांनीं आपल्या पूर्वीच्या शाळेच्या दाखल्यासह समक्ष भेटावे विद्यार्थ्यांची नियमित सरुया घ्यावयाची असल्यामुळें विद्यार्थ्यांनीं त्वरा करावी.

म ए सो. भावे प्राथमिक शाळा, पुणें २ } ल. वा. भावे सुपरिटेंडेंट

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा

कॉमनवेलथचे तृतीय मूल्यमापन होणार

“ जनतेच्या सहानुभूतीमुळेच “कॉमनवेलथ” नें सर्व विमा सरुयात अग्रस्थान मिळविलें आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचें अत्यंत आभारी आहोंत ”

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, बी ए., एलएल. बी
मॅनेजिंग एजंट्स,

दि कॉमनवेलथ अँडुअरन्स कंपनी, लिमिटेड
११ बुधवार पेठ, पुणे नं. २.

महाराष्ट्रातील प्रत्येक ठिकाणीं भरपूर कमिशनवर एजंट्स नेमणें आहेत- तरी विशेष माहिती- करिता हेड ऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा

“ अर्थ ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके.

- १ बँका आणि त्याचे व्यवहार
 - २ रिझर्व्ह बँक
 - ३ व्यापारी उलाढाली
- वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झालें आहे
किं १ रु (ट. स निराळा)
व्यवस्थापक, ‘अर्थ’ ग्रन्थमाला,
पुणें २.

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ महिंद्रकर ब्रदर्स ★

यांचे येथें आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून घ्या.
बुधवार चौक, पुणें

जादा नफ्यावर कर

ब्रिटिश सरकारने युद्धसामुग्री वाढविण्याचे घोरण अर्गीकार-
न्यामुळे ही सामुग्री तयार करणाऱ्या कारखानदारास नफा मिळ-
विण्यास उत्कृष्ट साधन प्राप्त झाले आहे राष्ट्रीय गरजेची व आप-
त्तीची झळ गरीब नागरिकांस वाढत्या कराचे रूपाने सोसावी
लागत असताना ह्या कारखानदारांनी नफेबाजी करावी, हे संयु-
क्तिक होणार नाही. ग्रेटब्रिटनचे फडनवीस मि चॅब्लेन, ह्यांनी
जादा नफ्यावर कर सुचविला असून, ५ एप्रिल
१९३७ नंतरच्या हिशेबाचे वर्षात दोन हजार पौढापेक्षां
ज्यास्त नफा मिळविणाऱ्या सर्व धंदेवाइकाकडून तो वसूल केला
जाईल उत्पन्नावरील कराप्रमाणे ह्या कराचे प्रमाण ज्यास्त नफ्या-
वर वाढत राहिल. ह्या कराची अंमलबजावणी कोणत्या रीतीने
करण्यात येईल, ह्याची कल्पना खालील उदाहरणावरून तात्काळ
येईल

समजा, एका कंपनीचे भाडविल १० ठक्ष पौंड आहे व कराचे
वर्षी तिला १ लक्ष ६० हजार पौंड नफा झाला, तर भाडवला-
वरील पहिल्या ६ टक्कावर (६० हजार पौंडावर) कर माफ
होईल ६ ते १० टक्कावर (४० हजार पौंडावर) ३, १० ते
१५ टक्कावर (५० हजार पौंडावर) ३ व त्यापेक्षा
ज्यास्त नफ्यावर ३ इतका कर घेतला जाईल एकूण नफ्या-
पैकी ६ टक्के दराने होणारा ६० हजार पौंड नफा सोडला,
तर करास लायक असा १ लक्ष पौंड नफा उरतो. ह्यापैकी, ४०
हजार पौंडावर ३, पुढील ५० हजारावर ३ व उरलेल्या १०
हजारावर ३ ह्या दराने ३३,८३३ पौंड कर कंपनीस द्यावा
लागेल. कंपनीस होणाऱ्या सहा टक्के पर्यंतच्या नफ्यावर हा
नवीन कर घेण्यात येणार नाही, परंतु त्यापेक्षा ज्यास्त होणाऱ्या
नफ्यावर वाढत जाणाऱ्या दराने कराची आकारणी करण्यात
येईल खासगी व्यक्ती व भागीदारी ह्यांस आठ टक्कांपर्यंत माफी
आहे व पुढच्या प्रत्येक करवाढीच्या हप्त्यात त्यांस थोडी सवलत
दिलेली आहे. ह्या नवीन करपासून येत्या वर्षी सुमारे २५ ते
३० कोटी रुपये उत्पन्न होईल, अशी अपेक्षा आहे

राजेसाहेबांचा तनखा

रहाणी साधेपणाची असण्याविषयी सूचना

राजेसाहेबास द्यावयाच्या तनख्यासबधी रिपोर्ट करण्याकरिता
पार्लेमेंटने नेमलेल्या सर्वपक्षीय सिलेक्ट कमिटीने आपले काम
पार पाडले आहे विवाहित राजेसाहेबास मिळावयाच्या ५३
लक्ष रुपयांच्या वार्षिक तनख्यास कमिटीने हात लावलेला नाही
मजूर पक्षाचे पुढारी मि अटली ह्यांनी कमिटीपुढे एक ठराव
मांडला तो राजपद व लोक ह्यामधील अंतर कमी करण्याचे
दृष्टीने विशेष महत्त्वाचा होता राष्ट्राच्या जीवनातील राजपदाच्या
सध्याचे स्थानास अनुसरून राजवाड्यातील रहाणी व समारंभ
असावे, समाजातील वेगवेगळ्या वर्गांच्या विभागणीमध्ये सध्या
होत असलेल्या फरकाचे राजेसाहेबास ज्ञान व्हावे अशा प्रकारची
मोकळीक त्यांस मिळावी, इत्यादि सूचना मि अटली ह्यांच्या
ठरावात अंतर्भूत होत्या ह्या ठरावास मि. चर्चिल ह्यांनी उपसूचना
मांडली, ती १२ विरुद्ध ३ मतानी पास झाली सिलेक्ट कमिटीचा
रिपोर्ट ता. २४ मे रोजी कॉमन्स सभेस सादर करण्यात आला.

फाळणा दरसाल हलू नये म्हणून आमचे इच्छा गर्भ
संभव औषध घ्या व संततिनियमन करा.
औषध बंद केले की, मुलें होतात माहिन्यातून एकदाच घ्यावे
लागतें वर्षभर पुरणाऱ्या औषधाची किंमत रु ५ ट स. नि
गद्रे किजीशिन, खांडवा सी पी.

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6%
addition to the monthly income of the
family Prospectus sent free on application
General Manager, "The Dawn of India Life
Insurance Company Limited, POONA."

NOTICE TO CONTRACTORS.

Separate sealed percentage tenders in form
B-1 for each of the following works are invited
and will be received by the undersigned on
31-5-1937 upto 2 P M. Other particulars
regarding the contract etc. can be had at the
undersigned's office on any working day during
office hours

S.No	Name of Work	Amount of Earnest Estimate money-
1.	C R to Karwar Bellary Road (section from Gadag to Hesarur).	... 1673. 17-
2.	—Do—Saundatti Hubli Road miles 75 to 85	... 2664 27-
3.	—Do— —Do— miles 86 to 102	. 3576 36-
4.	—Do—Hubli Gadag Road miles 103 to 126.	. . 7350 74-
5.	—Do— —Do—Hubli miles 127 to 136.	... 1670 17-
6.	Asphalting miles 264 to 266 of the Poona-Bangalore Road (collection of materials such as metal, murum etc.)	... 23952 240-
7.	Strengthening and widening or reconstructing masonry drains in miles 264 to 266 of the Poona-Bangalore Road ...	12473 125.
8.	Asphalting sidewidths of first six furlongs of mile 267 of Poona-Bangalore Road (collection of metal, murum etc)	2262 23-

2 The acceptance of the tender rests with the
undersigned and no reason will be given for
acceptance or rejection of any

Ex Engr's Office.)
Dharwar,)
11th May, 1937)

P. K SHINDE
Executive Engineer,
Dharwar Division, Dharwar.

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	११९-६
५% (१९३९-४४) लोन	१०५-६
४३% लाब मुदत (१९५५-६०) ...	११७-८
४% १९४३	१०६-१४
३३% विनमुदत	९५-९
३३% १९४७-५०	१०५-१४
२३% १९४८-५२	१००-०

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लाब मुदत)	१०७-४
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) ...	१०७-४
४% मुंबई सिटी इंप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१०६-१२
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११०-८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२२-०

मंडळ्याचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३७-०
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु भरले व १०% डिव्हिडंड)	१०९-८
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि)	३४-८
इंपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५३५-०
रिझर्व्ह बँक (१०० रु चा भाग ३३% डिव्हि.)	१२९-४

रेल्वेज

बॉण्ड-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ४३%)	१०३-०
याचोरा-जामनेर (१०० रु चा भाग, डिव्हि ४३%)	९७-०
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि.)	९१०-०

१०, बोनस ६ रु ४ आ.) ९१०-०

जाधव टेलरिंग कॉलेज, पुणे

येथील छत्रपति महाराजा ऑफ कोल्हापूर यांचे आश्रयाखाली असलेल्या जाधव टेलरिंग कॉलेजतर्फे.-१ सि. मु. सुभेदार, (रत्नागिरी) २ गो स वरखेडकर, (अहमदनगर) ३ चिं. म. नायक, (अहमदाबाद), हे विद्यार्थी लंडन डिप्लोमा परीक्षेत बसले होते ते पास होऊन त्यांना लंडन येथील टेलर अॅण्ड कटर कंपनीचे डिप्लोमा मिळाले त्यासंबंधी कॉलेजमध्ये सर्व विद्यार्थ्यांना रसपान होऊन फोटोग्राफहि काढला गेला व रा गो रा. वरखेडकर या विद्यार्थ्यांस एक स्केअर बक्षिस देण्यात आला. असा कार्यक्रम होऊन हा समारंभ पुरा झाला

झारापकर टेलरिंग, कॉलेज पुणे

वरील सुप्रसिद्ध कॉलेजने दरसलाप्रमाणे ह्या वर्षी ५ हरिजन विद्यार्थ्यांना कॉलेज डिप्लोमा कोर्सचे शिक्षण मोफत देण्याचे ठरविले आहे अर्ज करण्याची शेवटची तारीख १५ जून ही आहे.

दी सनशाइन इन्शुरन्स लि.

या कंपनीच्या रुपी पॉलीसी, मॅरेज पॉलीसी, डेली प्रिमियम पॉलीसी, पेरेंट्स गिफ्ट पॉलीसी वगैरे नवीन योजनांचा प्रचार करणेकरता पगारी एजंट पाहिजेत माहितीकरता लिहू अग्नर समक्ष भेटा

ब्रॅच सेक्रेटरी,

ब्रॅच ऑफीस : ३३५ गणेश पेठ, पुणे

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोयाक प्रिंटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रगविण्याचा कारखाना

भिकारदास माफतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचे सरकारमान्य झारापकर टेलरिंग कॉलेज

आपणा वळवत चौक, पुणे २ [माहितीपत्रक मागवा

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचे

खात्रीलायक एकच ठिकाण

माधव सोमण बदर्स,

लक्ष्मीरोड, पुणे. २

उन्हाळयाकरितां ब्राह्मी तेल हे शुद्ध सोबरेल तेलांत तयार केलेले असते

स्टॉकिस्ट : म गो कुञ्जकर्णी | मॅन्युफॅक्चरर :
आणि मंडळी, पुष्करणी चौक, | दि बाँवे कलकत्ता ट्रेडिंग
सदाशिव, पुणे | कंपनी, मुंबई न ४

तमाम व्त्त रोगांचा नाश करून दात अतीस्वच्छ व चककट
तेवणारी स्वर्गात् उत्तम!

पोखाल

ब्लूकूथपावडर

पोखाल अँड को (रजिस्टर्ड) पूनासिटी

आपल्या अन्नांत माती कां कालवितां ?
स्वयंपाकांत वापरण्याचे सर्व जिनस निवडून साफ करून
वेतां. मग मीठच तेवढें घाणेरडें कां वापरतां ?
आजच

'सोलर मिठा'ची आपल्या
वाण्या कडे
मागणी करा

आपले वाण्याजवळ नसल्यास आम्हाला लिहा
Uran Salt Works, 583 Chira Bazar, Bombay 2

For All Medicinal Requisites

— TRY —

N. MAHADEV & Co.

DISPENSING CHEMISTS
AND
DRUGGISTS

City Post Office Corner, POONA 2

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे. पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हास लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करित होतो, आणि
महाराष्ट्रातील कागदाचा घदा सुप्रसिद्ध होता

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां
आम्हीं पूर्ण स्वदेशी कागदच का वापरून नये आणि आम्हास सर्व स्वदेशी कागद का पुरवतां येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या

कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समुधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हास कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्र्यावर

चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.

रोडगे यांच्या

मजबूत

स्वतंत्र

वापरा.

आपल्या पैश्याचा योग्य

मोबदला मिळवा.

कारखान्यापत्ता: ३० मिठयंजपेठ, पुणे २

न. वि. वडनेरकर

जव्हेरी आणि सराफ,

रविवार पेठ, सराफ

बझार, पुणे २.

आमच्याकडे सोने, चांदी व
मोत्यांचा माल सात्राचा मिळेल.
तसेच जुन्या जिनसा योम्य भावानें
सरेदी केल्या जातात

शुभकार्यांत भेट देण्याकरितां
सोन्याचादीच्या नमुनेदार व झुजक
वस्तु मिळतात

K. K. & Co.

Photographic Dealers,
POONA.

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचें पेपरमिट, लेमन
झॅप्स, मिल्क टॉफी, चोरे.

भावाचें माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुडा घ. नं. ९१५१ आयमूषण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिले, व
रा. श्यांपाद वामन काळे, भां. र. यांनी 'दुगाधियास.' भांबुडा घ. नं. ९२७१३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केले.